

การศึกษาสภาพวัฒนธรรมมอญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มมอญ ในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่าง ยั่งยืน

The Study of Mon Culture and Natural Resource Conservation of Mon Village for Sustainable Community-Based Tourism in Sangkhlaburi, Kanjanaburi Province

Unchun Tuntates

Wasinee Kwaipan et al.

Srinakharinwirot University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มมอญกับการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบกับศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มมอญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มบุคลากรที่ให้ข้อมูล กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้ช่วย กลุ่มผู้รู้ และกลุ่มผู้สังเกตการณ์ และชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรีซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 30 ราย ที่เลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มมอญกลายเป็นจุดดึงดูดใจและกลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสังขละบุรี กลุ่มมอญมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในลักษณะของการรับจ้างต่างๆ และการผลิตและขายสินค้าที่ระลึก แต่ธุรกิจประเภทที่พักและบริการต่างๆ จะถูกดำเนินการโดยชาวไทยที่มีสิทธิในการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามสิทธิทางกฎหมายของประเทศไทย ในส่วนของการมีส่วนร่วมของกลุ่มมอญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ปัญหาหลักส่วนใหญ่เกิดจากสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ ระดับการมีส่วนร่วมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มมอญพลัดถิ่นกระทำได้เพียงลักษณะของการเป็นแรงงาน หรือการรับจ้างดำเนินการต่างๆ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ในฐานะผู้ออกความคิดเห็นหรือผู้ดำเนินการหลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

คำสำคัญ : มอญ วัฒนธรรมมอญ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สังขละบุรี

Abstract

This research aims to study the relation between Mon culture and tourism management and to study the participation of Mons to natural resource conservation in Sangkhlaburi, Kanchanaburi province. The tool of this project is observation and semi-structured interview. The sample group consists of 30 respondents who are a group of people who provide information leading to the group's knowledge and observers including local community participating in tourism management in Sangkhlaburi by using purposive sampling. Moreover, all samples have to live in Sangkhlaburi more than 10 years.

The result found that nowadays the cultural identity of Mons is fantastic attraction and become the most important tourism product of Sangkhlaburi. The Mons participate in ethnic tourism management as labor and souvenir producer. However, accommodation business and services are managed by Thais who are entitled to earn a living by legal right in the country. As for the participation in natural resource conservation of Mons, the main issue is the legalization and human right especially ethnic groups in Thailand. The level of participation of Mons whether or not they play a role in tourism management or natural resource conservation is very low. The diaspora Mons have only right to make a living as a workforce or an employee. Furthermore, they cannot play a significance role in a commentator or an operator of natural resource conservation in Sangkhlaburi.

Keywords : Mon culture, community-based tourism, natural resource conservation, Sangkhlaburi

บทนำ

วัฒนธรรมประเพณีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการสืบทอดรูปแบบวิถีการดำรงชีวิตจากครั้งอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติย่อมมีเอกลักษณ์เป็นของตน ซึ่งมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตที่หลากหลาย ซึ่งในประเทศไทยมีประชากรที่มีความหลากหลายชนชาติ หนึ่งในนั้นคือ ชนชาติมอญ ซึ่งเป็นชนชาติเก่าแก่ที่สุดชนชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นชนชาติโบราณที่สุดในคาบสมุทรสุวรรณภูมิ และเป็นชาติหนึ่งที่วางรากฐานทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี อักษรศาสตร์ สถาปัตยกรรม ฯลฯ มอญมีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณพม่าตอนล่าง ชาวมอญได้เริ่มตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน อาศัยอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยตามเส้นทางคารอพยพซึ่งมีอาณาเขตที่ตั้งถิ่นที่อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในเขตบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยเฉพาะบริเวณริมแม่น้ำโดยเฉพาอย่างยิ่งแม่น้ำทางตอนเหนือของกรุงเทพฯ และตามลำน้ำแม่กลอง ได้แก่ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี โดยส่วนมากลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญจะอยู่บริเวณเขตเมืองหรือชนบท แต่มีชาวมอญบางกลุ่ม ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่กับป่าธรรมชาติหรือบริเวณติดกับป่าอนุรักษ์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ที่อยู่ในผืนป่าตะวันตก ชนชาติมอญกลุ่มนี้จึงถือได้ว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่มาตั้งรกรากถิ่นฐาน โดยมีวิถีชีวิตที่พึ่งพิงและอยู่ร่วมทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดในบรรดากลุ่มชนกลุ่มน้อยที่อพยพมาอยู่ประเทศไทย รูปแบบพฤติกรรมที่แสดงออกถึงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีย่อมมีความแตกต่างกับชุมชนมอญที่อยู่ภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย

ดังนั้น การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มมอญในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จะเป็นการรวบรวมข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับรูปแบบวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของชนกลุ่มมอญที่มีสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตใกล้ชิดกับป่าธรรมชาติ และความคิดเห็นในเชิงอนุรักษ์ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในถิ่นที่อาศัยเพื่อการวางแผนการอนุรักษ์ทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และโดยเฉพาะในปัจจุบันมีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นที่ทำให้ความสนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้นในการท่องเที่ยวแบบ Slow Life ณ หมู่บ้านมอญ ที่อำเภอสังขละบุรี ในช่วงวันหยุดของนักท่องเที่ยวจากทั่วทั้งประเทศ ดังนั้น การศึกษาถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมที่แท้จริงที่ผสมผสานการดำรงชีวิตในลักษณะที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบโจทย์กระแสความนิยมในยุคปัจจุบัน การรักษาความสมดุลของต้นทุนทางทรัพยากรไว้อย่างยั่งยืน จึงควรจะเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนประสิทธิภาพในการจัดการได้อย่างมากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มมอญกับการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มมอญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ทราบประเด็นปัญหาเชิงลึกที่เกิดขึ้นกับชุมชน จากการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้วิจัยและชาวบ้าน นอกจากนี้ยังสามารถหาความสมดุลร่วมกันระหว่างการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ไม่ขัดแย้งต่อหลักการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการทำวิจัยซึ่งได้แก่ บริเวณชุมชนการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งก็คือ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย กลุ่มบุคลากรที่ให้ข้อมูล กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้ช่วย กลุ่มผู้รู้ และกลุ่มผู้สังเกตการณ์ และชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรีซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 30 ราย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้นำ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้นำด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 ราย
2. กลุ่มผู้ช่วย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ช่วยในการจัดการการท่องเที่ยว วิสาหกิจชุมชนต่างๆ กลุ่มผู้ช่วยผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ช่วยในการท่องเที่ยว จำนวน 10 ราย
3. กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มผู้รู้ในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ และกลุ่มผู้รู้ในการท่องเที่ยว จำนวน 7 ราย
4. กลุ่มผู้สังเกตการณ์ ประกอบด้วย ชาวบ้าน ผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยวที่ไปบ้านมอญสังขละ จำนวน 10 ราย

เครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสังเกตและแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีหัวข้อหลักในการสัมภาษณ์ คือ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มมอญในอำเภอสังขละบุรี และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่อนุรักษ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลต่างๆ ทั้งจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งมีลักษณะเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มาจัดการทำข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ อีกทั้งคณะผู้วิจัยยังได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่เกิดขึ้นว่าในเรื่องเดียวกันมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลายคนให้ข้อมูลที่ตรงกันหรือสอดคล้องกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายแล้วสรุปให้เห็น ภาพรวมที่เกี่ยวกับบริบทและการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแล้วนำเสนอผลตามประเด็นเนื้อหาในภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญและการพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. สภาพวัฒนธรรมของกลุ่มมอญกับการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มมอญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอสังขละบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี

โดยแต่ละประเด็นมีสาระสำคัญ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพวัฒนธรรมของกลุ่มมอญกับการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

1.1) สภาพแวดล้อมทั่วไปและลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีและชุมชนมอญในอำเภอสังขละบุรี พบว่า อำเภอสังขละบุรี หรือมักเรียกกันว่า สังขละ เป็นอำเภอหนึ่งที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีอาณาเขตติดกับประเทศพม่าทางด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมถึง 3 สัญชาติ ได้แก่ ชนชาติกะเหรี่ยง ชาวไทย และชาวมอญ อำเภอสังขละบุรีถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยภูเขา ป่าไม้ และสัตว์ป่า อีกทั้งพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งก็คืออุทยานแห่งชาติเขาแหลมที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอสังขละบุรีและอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี แต่ในอดีตอำเภอสังขละบุรีเคยเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมากทั้งพืชพรรณและสัตว์ป่า แต่เมื่อมีการสร้างเขื่อนเขาแหลมเพื่อการกักเก็บน้ำและใช้ในกระบวนการผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จึงส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้บางส่วนถูกทำลายไปและเป็นผลต่อไปยังความลดน้อยถอยลงของทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเคยมีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้อำเภอสังขละบุรียังเป็นบริเวณที่มีลำน้ำสามสายมาไหลบรรจบกัน ได้แก่ ห้วยของกะเลีย ห้วยบีคลี่ และห้วยรันตี รวมเรียกว่า สามประสบ ไหลมารวมกันเป็นแม่น้ำแควน้อย

กลุ่มชนชาติมอญ (Mon) เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต ตามการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย (Department of Social Development and Welfare, 2016) พบว่า กลุ่มมอญ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการตั้งถิ่นฐานบนที่ราบอพยพมาจากประเทศพม่าตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งกลุ่มมอญที่อำเภอสังขละบุรีเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มมอญในพื้นที่อื่นๆ ของภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งจะเรียกว่า “มอญไทย” ส่วนกลุ่มมอญในอำเภอสังขละบุรีเป็นชุมชนชาวมอญที่อพยพเข้ามาทำงานทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย หรือที่ชาวกาญจนบุรีมักจะเรียกกันว่า “มอญพม่า” (Burutpat, S. et al., 2011) ภาษาที่ใช้จะแตกต่างจากกลุ่มมอญอื่นๆ คือ ใช้ภาษาสายโมนิก (Monic) ซึ่งเป็นสายหนึ่งในกลุ่มภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer Family) ตระกูลออสโตร-เอเชียติก (Austro-Asiatic) ที่พบในกลุ่มมอญทางฝั่งตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา (Renard and Singhanetra-Renard, 2015) ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่กลมกลืนและคล้ายคลึงกับคนไทยทั่วไป คือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการหาของป่า ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมไปตามวัฒนธรรมของชุมชนเมือง แต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรม

ของท้องถิ่นอยู่บ้างในชีวิตประจำวัน เช่น อาหารการกิน การแต่งกาย และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ
ในวันสำคัญ

การเข้าถึงหมู่บ้านมอญ อำเภอสังขละบุรีในปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ 2 ทาง คือ ทางการเดินทางจากสะพานไม้ข้ามแม่น้ำซองกาเลียจากฝั่งบ้านวังกะหรือฝั่งไทย ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมต่ออำเภอสังขละบุรีไปยังฝั่งหมู่บ้านมอญ และอีกเส้นทางหนึ่งคือ การเดินทางอ้อมเส้นทางหลวงสายหลักที่มุ่งหน้าไปยังบ้านห้วยมาลัยและบ้านเวียงคะตี แล้วแยกมาทางซ้ายเข้าสู่หมู่บ้านมอญ ซึ่งเป็นถนนที่นักท่องเที่ยวส่วนมากใช้เพื่อมาสักการะเจดีย์พุทธคยา และหลวงพ่อดุดมะ ดังภาพที่ 1

ลักษณะบ้านเรือนและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มมอญ เป็นลักษณะบ้านเรือนไม้หลังใหญ่ บางบ้านมีการติดตั้งสายไฟฟ้ายระยองระยาง มีการติดตั้งจานดาวเทียมหรือเครื่องทำน้ำอุ่น ซึ่งได้รับวัฒนธรรมและเกิดการเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลของชุมชนเมือง ส่วนพื้นที่ริมน้ำบริเวณเขื่อนเขาแหลม เดิมมีบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม้ไผ่และหลังคามุงแฝกของชุมชนมอญ (Thabsakul, 2003) แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่แพริมน้ำเพื่ออยู่อาศัยเป็นแพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งพัฒนาจากการสร้างที่อยู่อาศัยแบบชั่วคราวเป็นแบบถาวรและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยมากขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลักษณะแพริมน้ำที่สร้างด้วยไม้ไผ่ (ซ้าย) และแพริมน้ำที่พัฒนาขึ้นในปัจจุบัน (ขวา)

วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ ชาวมอญในอดีตตั้งแต่สมัยยังไม่สร้างเขื่อนเขาแหลม ถือได้ว่า ชุมชนมอญมีวิถีชีวิตที่ยังอาศัยเกื้อกูลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นหลัก อาชีพหลัก คือ การทำการเกษตรและการเก็บหาของป่า รวมไปถึงการรับจ้างต่างๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไป เมื่อสร้างเขื่อนเขาแหลมเสร็จก็เข้าสู่ในยุคของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีต่างๆ ตลอดจนมีการพัฒนาในแง่ของการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ปัจจุบันอาชีพของชุมชนชาวมอญสังขละบุรีที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการดำรงชีพแบบเกษตรกรรมตามเดิม คือ การค้าขายโดยเฉพาะของที่ระลึกและการค้าขายของภายในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมา คือ ธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์ (Homestay) และการรับจ้างขับเรือโดยสารแก่นักท่องเที่ยว

อาหารท้องถิ่น เนื่องจากอำเภอสังขละบุรีเป็นบริเวณที่มีลำน้ำ 3 สายมาบรรจบกันดังกล่าว จึงส่งผลให้วัตถุดิบหลักในการประกอบอาหารท้องถิ่น คือ อาหารจำพวกปลาแม่น้ำต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการเก็บหาของป่ามาใช้เพื่อปรุงอาหารรับประทานด้วย เช่น ผักหวานป่า ลูกมะตาด ยอดหวาย เห็ดโคน ผักกูด เป็นต้น ส่วนเครื่องเทศหรือของแห้งที่นำมาใช้ปรุงรสชาติอาหารจะมีวัตถุดิบที่ทำให้แตกต่างจากอาหารไทย คือ มีการนำเอาเครื่องเทศจากฝั่งพม่ามาใช้ในการประกอบอาหาร อาหารท้องถิ่นที่พบมากคือ ขนมจีนน้ำยาหยวก (หยวกกล้วย) แกงฮังเล ผัดกระเจียบ เป็นต้น

การแต่งกาย ทั้งชายและหญิงจะนุ่งผ้า โดยหญิงสวมมอญนิยมนุ่งผ้าซิ่น ส่วนชายนิยมนุ่งโสร่ง แต่มักพบในกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้มีงานเทศกาลหรืองานประเพณีต่างๆ หญิงสวมมอญทุกวันจึงจะแต่งกายตามธรรมเนียมประเพณี (Tabwiset, 2009) ซึ่งในปัจจุบันผ้าซิ่นของชาวมอญที่อำเภอสังขละบุรีกลายเป็นหนึ่งในสินค้าที่ระลึกของชุมชนชาวมอญที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างมาก นอกจากนี้ยังนิยมทาแป้งทานาคา ซึ่งมีลักษณะเป็นผงสีเหลือง ผลิตจากเปลือกของต้นทานาคาหรือกาชานา (Licodia Acidissima) บนใบหน้าพร้อมตกแต่งลวดลายต่างๆ แต่แท้จริงแล้วชาวพม่าและชาวมอญนิยมพอกแป้งทานาคาเพื่อปกป้องความร้อนจากแดดอันร้อนแรงระหว่างวัน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผ้าซิ่นที่ขายในชุมชนมอญสังขละบุรี (ซ้าย) และสาวมอญที่ทาแป้งทานาคาบนใบหน้า (ขวา)

ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวมอญ ถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการมาเยือนบ้านมอญสังขละมากที่สุด อาทิ การชมวิถีชีวิต และการทำบุญตักบาตรบริเวณสะพานมอญ ซึ่งในอดีตนั้นชาวมอญจะใส่แต่ข้าวในบาตรพระ ส่วนของกับข้าวนั้นจะนำไปถวายที่วัดเป็นกุศโลบาย เพื่อให้คนเข้าวัดไปฟังเทศน์ฟังธรรม (Tabwiset, 2009) ในปัจจุบันจึงพบเห็นธุรกิจที่เกี่ยวกับระบบพุทธพาณิชย์แต่รายได้เข้าสู่ชาวบ้านเอง คือ การขายดอกไม้บูชาพระ และเครื่องตักบาตรต่างๆ บริเวณสะพานมอญ

1.2) การจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี ในปัจจุบันเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่อำเภอสังขละบุรี โดยอาศัยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญเป็นจุดขายทางการตลาด จึงดึงดูดให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการตักบาตรตามวิถีชีวิตของชาวมอญที่สะพานมอญกลายเป็นกิจกรรมต้องห้ามพลาดในการมาเยือนอำเภอสังขละบุรีของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Meesomklin et al. (2015) ที่กล่าวถึงว่า หลังจากเหตุการณ์สะพานมอญพังทลายไปเมื่อปี พ.ศ. 2556 เป็นผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกหวนอาลัย (Nostalgia) ของกลุ่มที่เคยไปเยือนอำเภอสังขละบุรี และเป็นที่ให้ความสนใจแก่ผู้ที่ไม่เคยไปเยือน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวและทำให้อำเภอสังขละบุรีเป็นที่สนใจแก่ประชาชนทั่วไปมากขึ้น

รูปแบบการท่องเที่ยวที่ปรากฏในอำเภอสังขละบุรี ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนชาติมอญที่สำคัญประกอบด้วย 1) สะพานมอญ 2) วัดวังแก้วเวการาม 3) เจดีย์พุทธคยา 4) เมืองบาดาล และ 5) ด่านเจดีย์สามองค์ ซึ่งจากแหล่งท่องเที่ยวสำคัญดังที่กล่าวมานี้สะท้อนถึงประเภทของการท่องเที่ยวของอำเภอสังขละบุรี คือ เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต

วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนบริการด้านที่พัก พบว่า อำเภอสังขละบุรี มีที่พักให้บริการตั้งแต่ระดับโฮมสเตย์ที่พักอาศัยกับชาวบ้านไปจนถึงรีสอร์ทและโรงแรมระดับ 3 ดาวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน

ลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอสังขละบุรี พบว่า ในปัจจุบันด้านการประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ที่เป็นเจ้าของธุรกิจท่องเที่ยว หรือเป็นผู้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวส่วนมากยังคงเป็นคนเชื้อชาติไทย อาจพบขวามอญบางกลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 20 ปี ที่เป็นเจ้าของกิจการโฮมสเตย์ แต่ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปคือ การรับจ้างขับเรือโดยสารที่พาทักชาวไทยและขวามอญ หากพิจารณาโดยรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นยังคงเป็นผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ยกเว้นที่พักและบริการใหม่ที่เพิ่งเปิดให้บริการ พบว่า เป็นผู้ประกอบการจากภายนอกที่เข้ามาลงทุนให้บริการการท่องเที่ยวที่อำเภอสังขละบุรี นอกจากนี้ในด้านการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ตลอดจนสินค้าที่ระลึกพบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มมอญพลัดถิ่นที่อำเภอสังขละบุรีในระดับมาก ซึ่งสามารถพบได้จากสินค้าที่ระลึก ได้แก่ ผ้าซิ่น แป้งทาหน้าทานาคา และเครื่องประดับต่างๆ รวมถึงอาหารท้องถิ่นต่างๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของขวามอญอย่างมาก ทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและเป็นจุดเด่นที่ใช้เป็นสินค้าทางการตลาดของการท่องเที่ยวที่อำเภอสังขละบุรี

กลุ่มชนชาติมอญในอำเภอสังขละบุรีในปัจจุบัน พบว่า ขวามอญที่อยู่ในพื้นที่ประกอบอาชีพหลักคือรับจ้าง เปิดร้านจำหน่ายของที่ระลึก ทำประมงขนาดเล็กภายในเขื่อนเขาแหลม ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มกะเหรี่ยงซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยก่อนขวามอญและมีสิทธิในการจับจองที่ดิน จะมีความสามารถในการค้าขายและมีช่องทางทำมาหากินมากกว่ากลุ่มมอญ อีกทั้งในปัจจุบันขวามอญส่วนใหญ่ถือจัดอยู่กลุ่มที่ถือบัตรสีชมพู (หมายถึงผู้ถือการสัญจรจากประเทศ พม่าเข้ามาอยู่ในไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519) และบางส่วนถูกจำแนกว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าและได้รับบัตรสีส้ม ซึ่งหมายถึงได้รับสิทธิต่างๆ น้อยกว่ากลุ่มผู้ถือบัตรสีชมพู ในขณะที่กลุ่มชนชาติมอญถูกจำกัดสิทธิในการทำงาน หรือประกอบอาชีพแต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตของขวามอญกลับกลายเป็นจุดขายทางการตลาดที่มีคุณค่าอย่างต่อเนื่องต่อมรดกทางวัฒนธรรม ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมอญเป็นไปได้อย่างยิ่งในฐานะผู้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิตและการไร้สิทธิขั้นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

ประเด็นที่ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มมอญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2.1) ปัญหาหลักในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มขวามอญพบว่า :

2.1.1 สืบเนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของขวามอญพลัดถิ่นทั้งจากอพยพจากพม่าอย่างต่อเนื่อง และการเกิดมอญรุ่นใหม่จากครอบครัวเดิมที่ตั้งรกรากในประเทศไทย อีกทั้งยังมีปัญหาที่เกิดจากการขาดความรู้ในการคุมกำเนิด เป็นผลให้ชุมชนมอญพลัดถิ่นขยายตัวกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดการรุกล้ำเขตพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายครอบครัวและสร้างที่อยู่อาศัย หรือการตั้งถิ่นฐานอย่างผิดกฎหมายในปัจจุบัน

2.1.2 การไม่เข้าใจภาษา และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนไทยกับชาวมอญ เป็นเหตุผลหนึ่งซึ่งทำให้กลุ่มชาวมอญไม่สามารถรับรู้ถึงข่าวสารในการจัดการด้านทรัพยากรต่างๆ และขาดความเข้าใจในคุณค่าและความตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของไทยอย่างยั่งยืน

2.1.3 ดังที่กล่าวมาข้างต้นในเรื่องของสิทธิในการดำรงชีวิต ดังนั้น บทบาทในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มมอญยังไม่ค่อยมีความเด่นชัด และโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดการหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรต่างๆในอำเภอสังขละบุรีของกลุ่มมอญอยู่ในระดับน้อยมาก เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวมอญส่วนใหญ่เป็นไปดำรงชีวิตเพื่อการเลี้ยงชีพ มิใช่เพื่อการหาผลประโยชน์หรือการทำกำไรเพื่อเป็นธุรกิจ

2.1.4 ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาในประเทศไทยก่อน คือ กลุ่มกะเหรี่ยง บทบาทและการมีส่วนร่วม รวมถึงสิทธิในการครอบครองที่ดินจึงกระจายเฉพาะในกลุ่มกะเหรี่ยงเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มกะเหรี่ยงและกลุ่มมอญก็สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสันติสุข หากแต่ว่าลักษณะผลประโยชน์และสิทธิการดำรงชีวิตยังมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

2.2) ลักษณะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่พบในปัจจุบัน พบว่า ในลักษณะการร่วมกลุ่มชุมชนอนุรักษ์ ชาวมอญยังไม่ค่อยมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง หรือเป็นส่วนหนึ่งสมาชิกกลุ่ม เช่น ชุมชนพิทักษ์ป่า แต่อาจมีส่วนร่วมในลักษณะของเป็นกลุ่มแรงงาน หรือกลุ่มรับจ้างในการดูแล หรือบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ นอกจากนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวมอญจะปรากฏผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติพันธุ์ได้แก่ ประเพณีรดน้ำต้นโพธิ์ กล่าวคือชาวมอญสังขละบุรีจะนำน้ำมารดเฉพาะต้นโพธิ์ของวัดวังแก้วเวการามเท่านั้น เนื่องจากหลวงพ่อดุตตะมนได้นำกล้าโพธิ์มาจากประเทศศรีลังกา ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเชื่อและความศรัทธาต่อความศักดิ์สิทธิ์ของต้นโพธิ์ และเป็นความเชื่อทางศาสนาของกลุ่มชาวมอญที่ทำให้มีการอนุรักษ์ต้นไม้อันถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นสิ่งที่พึ่งทางใจของกลุ่มชาวมอญ ที่ทำในวันสำคัญทางศาสนา อีกทั้งยังมีลักษณะของการอนุรักษ์ทรัพยากรโดยเฉพาะสัตว์น้ำและทรัพยากรน้ำ ด้วยลักษณะการเลี้ยงชีพของชาวมอญที่ประกอบอาชีพในการทำประมงขนาดเล็กเป็นหลัก ดังนั้น ความผูกพันระหว่างวิถีชีวิตของกลุ่มมอญกับแม่น้ำจึงมีความสำคัญอย่างมาก ชาวมอญจึงมีความรักและตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งน้ำแหล่งชีวิต ซึ่งก็คือ แม่น้ำของกะเลียที่หล่อเลี้ยงชีวิตมาเป็นเวลานานจากรุ่นสู่รุ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยคณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์และอภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพวัฒนธรรมของกลุ่มมอญกับการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ปัจจุบันเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มมอญกลายเป็นจุดดึงดูดใจและกลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสังขละบุรี ไม่ว่าจะเป็น การใส่ผ้าซิ่นถ้ายรูป และใส่ผ้าซิ่นให้มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มผู้หญิงชาวมอญ หรือแม้แต่การทดลองตกแต่งใบหน้าและพอกหน้าด้วยแป้งทานาคาตามแบบวัฒนธรรมพม่า อีกทั้งยังมีเอกลักษณ์ทางอาหารท้องถิ่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจอยากทดลองชิมรสชาติความแปลกใหม่ กลายเป็นจุดขายทางการตลาดที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของ

กลุ่มมอญพลัดถิ่นหรือมอญสังขละได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก เนื่องจากการซึมซับวัฒนธรรมเมืองมากขึ้น และยังได้รับอิทธิพลในการปรับรูปแบบวิถีชีวิตเดิม รวมถึงการปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพหลักมาสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น การแต่งกายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เป็นจุดถ่ายภาพที่ระลึก การทำสินค้าที่ระลึกมาขาย การกระโดดสะพานมอญและดำน้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูป ทำให้เห็นว่าวิถีชีวิตของชาวมอญได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ดำรงชีวิตแบบพอเพียง หาเลี้ยงชีพด้วยเกษตรกรรมและการทำประมงขนาดเล็กไปแต่ละวันเป็นสังคมเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yamcharoen (2014) ที่กล่าวว่า วิถีชีวิตของชุมชนไทยและมอญ สังขละบุรีมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงในทุกด้านด้วยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจซึ่งเปลี่ยนจากระบบพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นระบบทุนนิยม มีการลงทุนและมีการประกอบการเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่นิยมของสังขละบุรี ซึ่งสะท้อนไปทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Thabsakul (2003) ว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อชาวมอญรุ่นใหม่ที่จะลิ้มลิอนวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ไป

ประเด็นที่ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มมอญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มมอญ จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มมอญมีสิทธิในการดำรงชีพและการประกอบการต่างๆ มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในแง่ของความรู้ คุณค่าและการสร้างความตระหนักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติเฉกเช่นเสมือนเป็นบ้านของตนเอง ต้องเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจและเพิ่มความตระหนักถึงความสำคัญต่างๆ จากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช และหน่วยจัดการต้นน้ำ อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ ควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการจัดการทรัพยากรต่างๆ ผ่านการสื่อความหมาย โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมทั้งไทย มอญ และกะเหรี่ยง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Sangchawee et al. & Prasitthisarn et al. (2013) ที่กล่าวถึงว่า ควรจัดทำแนวเขตพื้นที่คุ้มครองที่มีความชัดเจนเพื่อช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐ ประชาชน และชุมชนท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเปิดเวทีจัดประชุมเพื่อปรับพ้องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อนำปัญหามาแก้ไขปรับปรุง และหาทางออกให้เกิดผลดีทั้งภาครัฐและภาคประชาชน อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมต่อไป

โดยแท้จริงแล้ว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของทุกเชื้อชาติ ไม่เฉพาะแค่กลุ่มมอญ เป็นสิ่งที่ควรถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกจากรุ่นสู่รุ่นตลอดมาและควรเป็นเรื่องที่ทุกคนให้ความสนใจและรู้จักและหวงแหนทรัพยากรอย่างแท้จริง โดยไม่เกี่ยวกับปัจจัยในด้านอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์การอบรม หรือภูมิสัมพันธใดๆ กับเจ้าหน้าที่ เหล่านี้ควรเริ่มจากความสำนึกได้ถึงคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีในแต่ละปัจเจกบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1.1) การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้เกิดรายได้การสร้างงาน สร้างอาชีพ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นต้นทุนในการดำเนินการโดยชุมชนต้องมีความรับผิดชอบและร่วมมือกันมาทบทวนการใช้ต้นทุนทางสังคมให้เป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้อง แนวทางหนึ่งที่น่ามาแก้ไขปัญหาคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้น การบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเพื่อก่อประโยชน์ในชุมชนคือ การกระจายรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นการศึกษาและการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การให้คุณค่าต่อมรดกทางวัฒนธรรมของวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนแก่ผู้เกี่ยวข้องคือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และกลุ่มชาติพันธุ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมของคนในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน เยาวชน พระสงฆ์ ฯลฯ ในการสนับสนุนการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2) ควรมีการศึกษาบทบาทของภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นรวมถึงองค์กรเอกชนต่อการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการศึกษาถึงสิทธิในการประกอบอาชีพ และสิทธิต่างๆ ของชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยอย่างเป็นธรรมทั้งต่อคนในชาติเองและกลุ่มชาติพันธุ์วรรณา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้อนุมัติและสนับสนุนเงินทุนวิจัยรายได้หน่วยงานประจำปี 2559 และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

References

- Burutpat, Somsong., Deepadung, Sujaritluk., Suraratdecha, Sumitra., Adsamiti, Narong., Patpong, Pattama., & Sitapong, Pichet. (2011). Ethno-Linguistic Maps of the Western Region of Thailand. *Journal of Language and Culture*, 30(2), 83-114.
- Department of Social Development and Welfare. (2016). **Ethnic Groups in Thailand, According to the Settlement. Office of Ethnic Affairs.** Retrieved October 1, 2016, from <http://www.chatipan.dsdw.go.th/chatipan02.html>.
- Kaewkhunok, Suppawit. (2009). **Tourism and the Commodification of Mon Culture at Sangkhlaburi.** Retrieved October 29, 2016, from <https://www.academia.edu/20323980.pdf>.
- Meesomklin, Tanyapa., Chantasuriwong, Rattaphum., Limratanametha, Bariwat., & Kaewkhunok, Suppawit. (2015). **Mon-Sangkhla : Becoming a Tourist Hotspot of Kanchaburi Province.** The 8th Thai Student Symposium on Geography and Geo-informatics, 25-26 December 2015.
- Prasitthisarn, Tananset., Kaitpraneet, San., & Huamuangkaew, Wuttipol. (2013). People Participation in Forest Resource Conservation at Pa Phu Ra-hgum National Reserved Forest, Waeng Yai and Connabot District, Khon Kaen Province. *Thai Journal of Forestry*, 33(1), 57-65.
- Renard, R., & Singhanetra-Renard, Ancharee. (2015). **Mon and Khmer : Peoples of the Mekong Region.** Chiang Mai University Press.
- Sangchawee, Siriwat., Jintana, Vipak., and Pipatnawatanakul, Damrong. (2013). People Satisfaction on the Headwaters's Community Development in Nong Lu Sub-district, Sangkhla Buri District, Kanchaburi Province. *Thai Journal of Forestry*, 32(2), 204-213.
- Tabwiset, Apichat. (2003). **Luang Por Uttama : Culture Hero and the Social and Cultural Change of Diaspora Mon Village in Sangkhlaburi.** Graduate School, Silpakorn University.
- Yamcharoen, Nattapong. (2014). From Utamanusorn Wooden Bridge to Bamboo Floating Bridge : Reflection of Life on the Changing of Thai and Mon besides the Songalia River. *Kasem Bundit Journal*, 15(2), 89-102.